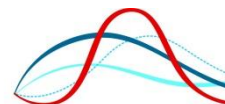

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU
REPUBLIKE HRVATSKA

IZVJEŠTAJ O KVALITETI ZA STATISTIČKO ISTRAŽIVANJE
Anketa o potrošnji kućanstava (APK)
za 2017.

Organizacijska jedinica: Odjel statistike životnih uvjeta stanovništva
Priredila: Andreja Pajtak

prosinac 2019.

0. Osnovne informacije

- Svrha, cilj i predmet istraživanja

Cilj Ankete o potrošnji kućanstava jest dobivanje podataka o visini i strukturi izdataka za osobnu potrošnju kućanstava.

Podaci dobiveni Anketom koriste se za ažuriranje i konstruiranje pondera za nacionalni indeks potrošačkih cijena.

Nadalje, podaci o strukturi izdataka za osobnu potrošnju kućanstava koriste se za potrebe Službe nacionalnih računa, i to pri izračunu finalne potrošnje kućanstava, pri obračunu imputirane stambene najamnine i za procjenu podataka o sivoj ekonomiji.

Anketni podaci koriste se pri izradi analiza i studija o životnom standardu stanovništva, pri mjerenju siromaštva, pri analizama potrošačkih navika stanovništva i slično.

- Izvještajno razdoblje

Kalendarska godina

- Pravna osnova

Na nacionalnoj razini: Zakon o službenoj statistici (NN, br. 103/03., 75/09., 59/12. i 12/13. – pročišćeni tekst), višegodišnji Program statističkih aktivnosti Republike Hrvatske 2013. – 2017. i Godišnji provedbeni plan statističkih aktivnosti Republike Hrvatske 2017. godine.

Na europskoj razini ne postoji pravna osnova, nego se istraživanje provodi prema tzv. *Gentlemen's agreementu*, sporazumu između zemalja članica Europske unije i Eurostata. Eurostat donosi metodološke preporuke za provedbu istraživanja i primjenu ujednačenih definicija varijabli te međunarodnih klasifikacija kako bi podaci ankete bili usporedivi na razini zemalja članica Europske unije.

- Sustav klasifikacije

Klasifikacija osobne potrošnje prema namjeni prilagođena potrebama Ankete o potrošnji kućanstava

Nacionalna klasifikacija djelatnosti, verzija 2007.

Nacionalna klasifikacija zanimanja, verzija 2010.

Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja (ISCED 2011.)

Klasifikacija prostornih jedinica za statistiku

Šiframik zemalja

- Koncepti i definicije

Izvještajna jedinica za koju se anketni podaci prikupljaju i objavljuju jest kućanstvo. Kućanstvo je svaka obiteljska ili druga zajednica osoba koje zajedno stanuju i zajednički troše svoje prihode za podmirivanje osnovnih životnih potreba (hrana, stanovanje i drugo).

Izdaci za potrošnju kućanstva podrazumijevaju novčanu i naturalnu potrošnju proizvoda i usluga koji služe podmirivanju životnih potreba članova toga kućanstva. Novčana potrošnja podrazumijeva kupnju (nabavu) proizvoda i usluga u zemlji ili u inozemstvu za osobne potrebe kućanstva. Naturalna potrošnja odnosi se na vrijednost poljoprivrednih prehrambenih proizvoda i pića koje je kućanstvo proizvelo na svom gospodarstvu ili u poduzeću, a potrošeni su za potrebe vlastitoga kućanstva.

Struktura izdataka za potrošnju prati se prema međunarodnoj klasifikaciji COICOP, koja ih razvrstava na 12 glavnih odjeljaka: 01 Hrana i bezalkoholna pića, 02 Alkoholna pića i duhan, 03 Odjeća i obuća, 04 Stanovanje i potrošnja energenata, 05 Pokućstvo, oprema za kuću i redovito održavanje kuće, 06 Zdravstvo, 07 Prijevoz, 08 Komunikacije, 09 Rekreacija i kultura, 10 Obrazovanje, 11 Restorani i hoteli te 12 Ostala dobra i usluge. Svaki odjeljak razrađen je dalje na skupine, razrede i kategorije.

Za svako anketirano kućanstvo definira se referentna osoba. Prema metodologiji to je osoba koja najviše pridonosi proračunu kućanstva, odnosno iz čijih se primanja podmiruje većina izdataka anketiranoga kućanstva. Socioekonomska obilježja, položaj u zaposlenju, spol, dob i ostala obilježja referentne osobe koriste se za analize i klasificiranje kućanstava, izvođenje procjena potrošnje i prezentiranje rezultata. Stoga je određivanje referentne osobe važno jer ona svojim obilježjima predstavlja cijelo kućanstvo. U Anketi referentna osoba jest nositelj kućanstva.

- Statističke jedinice

Izveštajne jedinice za koje se podaci prikupljaju i objavljuju jesu privatna kućanstva i njihovi članovi kućanstva.

- Pokrivenost i obuhvat istraživanja

Ciljana populacija jesu privatna kućanstva. Kućanstvo je svaka obiteljska ili druga zajednica osoba koje zajedno stanuju i zajednički troše svoje prihode za podmirivanje osnovnih životnih potreba (hrana, stanovanje i drugo).

Kolektivna ili institucionalna kućanstva (domovi umirovljenika, bolnice za trajni smještaj osoba, zatvori, vojarnje, samostani i slično) nisu obuhvaćena istraživanjem.

1. Relevantnost

1.1. Korisnici podataka

Korisnici iz Državnog zavoda za statistiku: Služba statistike cijena, Služba nacionalnih računa
Nacionalni korisnici: znanstveno-istraživački instituti, ministarstva, zavodi, mediji, pravne i fizičke osobe

Međunarodni korisnici: UN, ILO, druge međunarodne institucije, znanstveno-istraživački instituti i sveučilišta i slično

1.1.1 Potrebe korisnika

Služba statistike cijena: za konstruiranje i ažuriranje pondera za indeks potrošačkih cijena

Služba nacionalnih računa: za izračun finalne potrošnje kućanstava, pri obračunu imputirane stambene najamnine i za procjenu podataka o sivoj ekonomiji

Tijela državne vlasti: za praćenje ekonomskih i socijalnih životnih uvjeta kućanstava te kreiranje različitih mjera iz područja gospodarske i socijalne politike

Znanstvenici: za izradu analiza i studija o životnom standardu stanovništva, za mjerenje siromaštva, praćenje potrošačkih navika i slično

Statistički ured Europske unije (Eurostat): za praćenje ekonomskih i socijalnih životnih uvjeta kućanstava i stanovnika u zemljama članicama Europske unije.

1.1.2 Zadovoljstvo korisnika

Istraživanja o zadovoljstvu korisnika o kvaliteti podataka i razini usluga Državnog zavoda za statistiku provedena su 2013. i 2015. U istraživanju za 2015. dana je ocjena zadovoljstva korisnika i za područje statistike osobne potrošnje i dohotka kućanstava. Prema rezultatima tog istraživanja, od ukupnog broja svih korisnika podataka Državnog zavoda za statistiku, njih 19,9% tražilo je podatke iz područja potrošnje i dohotka (u koje pripada i ova anketa) te ocijenilo njihovu kvalitetu ocjenom 3,5. Detaljniji rezultati istraživanja za 2015. dostupni su na poveznici

http://www.dzs.hr/Hrv/international/Quality_Report/Quality_Report_Documents/Quality_Report_Satisfaction_Survey.pdf

1.2. Potpunost podataka

Anketa se provodi u skladu s metodološkim preporukama Eurostata te međunarodnim standardima i klasifikacijama te obuhvaća sve preporučene varijable.

1.2.1 Stopa potpunosti podataka

Stopa potpunosti podataka jest 100%.

2. Točnost i pouzdanost

2.1. Uzoračka pogreška

Uzoračka pogreška prikazuje preciznost procjene parametara populacije na temelju uzorka. Kako je riječ o slučajnom izboru uzorka, ocjene preciznosti procjena daju se u obliku koeficijenta varijacije, standardnim pogreškama te intervalima pouzdanosti za najvažnije varijable.

2.1.1 Pokazatelji uzoračke pogreške

Skupine izdataka	Koeficijent varijacije	%
Izdaci za potrošnju, ukupno	2,4	
Hrana i bezalkoholna pića	2,2	
Alkoholna pića i duhan	5,2	
Odjeća i obuća	4,6	
Stanovanje i potrošnja energenata	1,8	
Pokućstvo, oprema za kuću i održavanje	4,6	
Zdravstvo	6,4	
Prijevoz	6,2	
Komunikacije	2,7	
Rekreacija i kultura	4,3	
Obrazovanje	11,0	
Restorani i hoteli	6,4	
Ostala dobra i usluge	3,4	

2.1.2 Pristranost u procesu selekcije

Pokazatelj nije primjenjiv za ovo istraživanje.

2.2. Neuzoračka pogreška

Neuzoračke pogreške podrazumijevaju sve ostale pogreške koje nisu vezane za izbor uzorka, kao što su pogreška obuhvata, pogreška mjerenja, pogreška u obradi podataka i pogreška neodgovora.

2.2.1 Pogreška obuhvata

Pogreške obuhvata nastaju odstupanjem od okvira za izbor uzorka. Okvir za izbor uzorka stanova nastanjenih privatnim kućanstvima za provedbu istraživanja u 2017. temeljio se na podacima dobivenima Popisom stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. Stopa valjanih jedinica (nastanjeni stanovi) za APK istraživanje provedeno u 2017. iznosila je 85,6%.

2.2.2 Stopa nadobuhvata

Stopa nadobuhvata jest udio jedinica iz uzorka koje ne pripadaju ciljanoj populaciji, a u 2017. iznosila je 14,4%. U slučaju istraživanja APK to je udio jedinica izabranih u uzorak za koje je nakon provedenoga terenskog rada utvrđeno da više ne postoje, da su nenastanjene ili stambena jedinica više nije namijenjena stalnom stanovanju (npr. riječ je o poslovnom prostoru, kući za odmor i slično).

2.2.3 Pogreška mjerenja

Pogreške mjerenja podrazumijevaju sve pogreške koje mogu nastati u prikupljanju ili unosu podataka u anketne obrasce ili programsku aplikaciju upitnika. Takve se pogreške nastoje minimizirati pravilnim definiranjem anketnog upitnika, redovitom obukom anketara, primjenom odgovarajućih metoda za prikupljanje podataka te kontrolom prikupljenih anketnih podataka tijekom terenskog rada i nakon njega. Kontrola prikupljenih anketnih podataka obuhvaća detaljnu računsku i logičku kontrolu podataka, kontrolu vrijednosti prema definiranim rasponima, kontrolu minimalnih i maksimalnih vrijednosti, kontrolu mogućih odgovora, logičke veze između pojedinih odgovora i slično.

2.2.4 Pogreška neodgovora

Pogreške neodgovora prikazuju koliko statističkih jedinica nije odgovorilo na upitnik, odnosno podatak o broju kućanstava koja nisu prihvatila sudjelovanje u Anketi. U 2017. stopa neodgovora na razini kućanstva iznosila je 62%.

2.2.5 Stopa neodgovora jedinice

Neutežena stopa neodgovora:

%

Područje obuhvata	Vrijednost obuhvata	Stopa neodgovora
Hrvatska	Hrvatska	62
Županija	Zagrebačka	63
Županija	Krapinsko-zagorska	23
Županija	Sisačko-moslavačka	50
Županija	Karlovačka	64
Županija	Varaždinska	24
Županija	Koprivničko-križevačka	35
Županija	Bjelovarsko-bilogorska	54
Županija	Primorsko-goranska	76
Županija	Ličko-senjska	26
Županija	Virovitičko-podravska	48
Županija	Požeško-slavonska	80
Županija	Brodsko-posavska	54
Županija	Zadarska	61
Županija	Osječko-baranjska	60
Županija	Šibensko-kninska	77
Županija	Vukovarsko-srijemska	47
Županija	Splitsko-dalmatinska	70
Županija	Istarska	74
Županija	Dubrovačko-neretvanska	74
Županija	Međimurska	69
Županija	Grad Zagreb	69

2.2.6 Stopa neodgovora na određenu varijablu (stavku)

Pokazatelj se za ovo istraživanje ne izračunava.

2.2.7 Pogreška obrade

Pri obradi podataka provodi se detaljna logičko-računska kontrola svih odgovora, npr. logička i računski kontrola svih stavki izdataka, kontrola iznosa prema zadanim rasponima, kontrola mogućih odgovora, logička kontrola podataka o ekonomskoj aktivnosti osoba te šiframa djelatnosti i zanimanja, logička kontrola podataka o obrazovnom statusu osoba i slično.

Navedene kontrole provode se na anketnom upitniku.

2.2.8 Stopa imputacije

Pokazatelj se za ovo istraživanje ne izračunava.

2.2.9 Stopa uređivanja – LRK

Pokazatelj se za ovo istraživanje ne izračunava.

2.2.10 Stopa učinkovitosti – LRK

Pokazatelj se za ovo istraživanje ne izračunava.

2.2.11 Pogreška izbora modela

Pokazatelj nije primjenjiv za ovo istraživanje.

2.3. Revizija podataka

2.3.1 Politika revizije podataka

Korisnici su o revizijama statističkih podataka (npr. preliminarni podaci, konačni podaci) obaviješteni na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku www.dzs.hr.

2.3.2 Praksa revizije podataka

Za istraživanje APK ne postoji objavljivanje privremenih podataka te stoga nema revizije podataka.

2.3.3 Prosječna veličina revizije podataka

Pokazatelj nije primjenjiv za ovo istraživanje.

2.4. Desezoniranje (vremenska prilagodba)

Ne primjenjuje se.

3. Pravodobnost i vremenska određenost

3.1. Pravodobnost

3.1.1 Pravodobnost prvih rezultata

Pravodobnost prvih rezultata jest T + 15 mjeseci.

3.1.2 Pravodobnost konačnih rezultata

Pravodobnost konačnih rezultata jest T + 15 mjeseci.

3.2. Vremenska određenost

3.2.1 Vremenska određenost – isporuka i objavljivanje

Vremenska određenost jest 1.

4. Dostupnost i jasnoća

Podaci i metodološka objašnjenja dostupni su u elektroničkom i tiskanom obliku.

4.1. Naslovi Priopćenja u kojima se objavljuju podaci

Priopćenje "Osnovne karakteristike potrošnje kućanstava"

4.2. Naslovi ostalih publikacija u kojima se objavljuju podaci (Ljetopis i slično)

Statistička izvješća "Rezultati Ankete o potrošnji kućanstava"
Statistički ljetopis
Statističke informacije

4.3. Mrežne (on-line) baze podataka u kojima se objavljuju podaci (npr. Popis poljoprivrede u PC Axisu)

Nisu raspoložive.

4.4. Dostupnost mikropodataka

Uvjeti prema kojima određeni korisnici mogu imati pristup mikropodacima propisani su Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja povjerljivih statističkih podataka za znanstvene svrhe (NN, br. 137/13.).

4.5. Dostupnost metodoloških dokumenata

Osnovna metodološka objašnjenja dio su svakog Priopćenja i Statističkog izvješća. Detaljnije informacije o metodologiji istraživanja objavljene su u metodološkom priručniku za Anketu o potrošnji kućanstava, dostupnima na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku www.dzs.hr na poveznici https://www.dzs.hr/Hrv/publication/metodologije/metod_72.pdf
Metodološki dokumenti Eurostata dostupni su na poveznici <http://ec.europa.eu/eurostat/web/household-budget-surveys>

5. Usporedivost

5.1. Asimetričnost zrcalnih statistika

Pokazatelj nije primjenjiv za ovo istraživanje.

5.2. Usporedivost tijekom vremena

5.1.1 Duljina usporedivih vremenskih serija

Duljina usporedivih vremenskih serija jest 16.

5.1.2 Razlozi za prekid u vremenskoj seriji

Zbog promjene periodike prikupljanja podataka iz godišnje na višegodišnju raspoloživi su podaci za sljedeće godine od 1998. do 2011., a nakon toga za 2014. te 2017.

Podaci Ankete za 2017. nisu potpuno usporedivi s podacima iz prethodnih anketnih godina zbog detaljnijeg raščlanjivanja pojedinih stavki izdataka u anketnom upitniku za 2017. te promjene u metodi prikupljanja podataka (do 2014. podaci su se prikupljali tiskanim anketnim upitnicima i dnevnicima, a 2017. zamijenjeni su kombiniranim načinom prikupljanja podataka – koriste se prijenosna računala i tiskani dnevnik).

6. Koherentnost/smislenost

6.1. Koherentnost/smislenost između kratkoročnih i strukturnih podataka

Pokazatelj nije primjenjiv za ovo istraživanje.

6.2. Koherentnost/smislenost s podacima nacionalnih računa

Pokazatelj se za ovo istraživanje ne izračunava.

6.3. Koherentnost/smislenost s podacima iz administrativnih izvora

Pokazatelj nije primjenjiv za ovo istraživanje.

7. Troškovi i opterećenje

7.1. Troškovi

Troškovi prikupljanja podataka na terenu iznosili su oko 280 000 kuna, što se odnosi na troškove vanjskih anketara angažiranih putem ugovora o djelu. Navedeni iznos ne obuhvaća troškove anketara koji su zaposlenici Državnog zavoda za statistiku kao ni troškove metodološke i tehničke pripreme istraživanja, obuke anketara, obrade podataka i objavljivanja rezultata.

Kućanstva koja su sudjelovala u anketiranju i vodila dnevnik potrošnje dobila su manju novčanu naknadu. Ti su troškovi iznosili oko 138 000 kuna.

7.2. Opterećenje

Prikupljanje anketnih podataka provodilo se kombinacijom dviju metoda: intervjuiranje, koje vodi anketar putem prijenosnog računala te bilježi podatke, i ispitanikovo samobilježenje podataka (putem dnevnika).

Intervjuom koji vodi anketar prikupljali su se podaci o demografskim i socioekonomskim obilježjima članova kućanstava, detaljni podaci o visini i strukturi izdataka prema namjeni te podaci o uvjetima stanovanja. Intervju je u prosjeku trajao 45 minuta po kućanstvu.

Dnevnikom su se prikupljali podaci o dnevnim izdacima kućanstva za hranu, piće, duhan i proizvode široke potrošnje (npr. novine i časopisi, proizvodi za osobnu higijenu i proizvodi za redovito čišćenje stana). Kućanstva su vodila dnevnik u razdoblju od četrnaest dana.

S obzirom na opsežna i vrlo detaljna pitanja u intervjuu kao i na obvezu kućanstva da bilježi svakodnevne izdatke, sudjelovanje u Anketi bilo je veliko opterećenje i kućanstvima iznimno zahtjevno.